

คำอธิบายการจดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน

1. สมุดบันทึกครัวเรือนนี้ใช้จดบันทึกรายรับ - รายจ่ายที่เป็นเงินสดของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนว่ามีมากน้อยอย่างไร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาตามวิถีสถิติเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัว กลุ่ม ชุมชน ท้องถิ่นต่อไป
2. แบบบันทึกจะเป็นการจดบันทึกแบบรายวัน
3. แบบบันทึกจะประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1   สรุปรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน จะเป็นการบันทึกยอดเงินรวมของจำนวนเงินที่ได้รับและจำนวนเงินที่จ่ายของแต่ละเดือน

ส่วนที่ 2   แบบฟอร์มบัญชีครัวเรือน จะเป็นการบันทึกรายรับ-รายจ่ายประจำวันของครัวเรือน โดยแบ่งเป็น

รายรับ   จำแนกเป็นรายรับจากการประกอบอาชีพ และรายรับอื่น ๆ

รายจ่าย   จำแนกออกเป็น 7 หมวด ดังนี้

- หมวดที่ 1   ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ
- หมวดที่ 2   ค่าอาหาร
- หมวดที่ 3   เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ
- หมวดที่ 4   ยา-สุขภาพอนามัย
- หมวดที่ 5   ที่อยู่อาศัย
- หมวดที่ 6   ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน งานสังคม พักผ่อนหย่อนใจ
- หมวดที่ 7   ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ และการเรียนรู้

4. วิธีการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน

การลงบันทึกรายรับ

- 1) เขียนวันที่ เดือน ปีที่มีรายการรับเงินในช่อง “วัน เดือน ปี”
- 2) เขียนรายละเอียดของการรับเงินที่เกิดขึ้น ลงในช่อง “รายการ”
- 3) ระบุจำนวนเงินรายรับที่ได้ ซึ่งแบ่งเป็น

3.1 รายรับจากการประกอบอาชีพ ช่องหมายเลข (1) เช่น

- (1) ขายผลผลิตจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ ต้นไม้
- (2) ขายสัตว์เลี้ยง เช่น หมู วัว เป็ด ไก่ แพะ แกะ ปลา กุ้ง หอย และผลผลิตจากสัตว์เลี้ยง เช่น ไข่ มูลสัตว์
- (3) ขายผลิตภัณฑ์จากงานหัตถกรรม หรืองานฝีมือต่าง ๆ
- (4) การค้าขายสินค้าที่ซื้อมา รวมทั้งการขายอาหาร
- (5) การขายพืชหรือสัตว์ที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติ เช่น ผัก ปลา เห็ด
- (6) ค่าจ้างจากการทำงาน หรือให้บริการ
- (7) เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่าคอมมิชชั่น

3.2 รายรับอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการประกอบอาชีพ ช่องหมายเลข (2) เช่น

- (1) เงินสงเคราะห์และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการ คนยากจน ผู้ป่วยเอดส์ ภัยธรรมชาติ ค่ารักษาพยาบาล บำเหน็จ บำนาญ โบนัส
- (2) รายได้จากการขาย หรือเช่า ที่ดิน บ้าน เครื่องมือ ยานพาหนะต่าง ๆ
- (3) รายได้จากการเสียดัง
- (4) เงินที่ได้รับจากการกู้ยืม ขอยืม
- (5) รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล เงินปันผลจากหุ้น ประกันชีวิต การลงทุน และเงินคืนจากลูกหนี้
- (6) เงินที่ลูก หลานญาติพี่น้อง ที่อาศัยอยู่นอกครัวเรือนหรืออยู่ที่อื่นส่งมาให้
- (7) เงินที่ผู้อื่นช่วยงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ
- (8) เงินหรือลาภลอย

4) เขียนจำนวนเงินที่ได้รับทั้งสิ้น โดยรวมยอดเงินจากช่องที่ (1) และ (2) แล้วบันทึกลงในช่องรวมรายรับ (3)

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (1) + (2) (3)
		ประกอบอาชีพ	รายรับอื่น ๆ	
		(1)	(2)	
1	2	3		4

การลงบันทึกรายจ่าย

- 1) เขียนวันที่ เดือน ปีที่มีรายการจ่ายเงิน ในช่อง “วัน เดือน ปี” (หากเป็นรายการในวันเดียวกันที่มีรายรับ ให้เขียนต่อเนื่องได้เลย)
- 2) เขียนรายละเอียดของการจ่ายเงินที่เกิดขึ้น ลงในช่อง “รายการ”
- 3) ระบุจำนวนเงินรายจ่าย ซึ่งมีการแบ่งออกเป็น 7 หมวด และในแต่ละหมวดก็จะมีการจำแนกรายการรายจ่ายออกเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

หมวดที่ 1 รายจ่ายในการประกอบอาชีพ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ช่องหมายเลข (4) เช่น

- ค่าจ้างแรงงาน ค่าจ้างรถไถนา รถเกี่ยวข้าว
- ค่าโดยสาร รถ เรือ รถไฟรวมทั้งค่าเสตมป์ ไปรษณีย์ และค่าส่งไปรษณีย์
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในพาหนะเดินทางและประกอบอาชีพ
- ค่าปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี
- ค่ายาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
- การซื้อสินค้าเพื่อมาจำหน่าย

กลุ่ม 2 ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินทรัพย์ถาวร ช่องหมายเลข (5) ซึ่งเป็นการซื้อหรือสร้างเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ที่ใช้งานได้หลายปีและมีราคาสูง เช่น

- การสร้างโรงเรือน ขุดบ่อเลี้ยงปลา
- ซื้อรถไถนา เครื่องปั่นไฟ

หมวดที่ 2 ค่าอาหาร แบ่งเป็น 7 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 อาหารสด/อาหารแห้ง ช่องหมายเลข (6) เช่น ข้าวสาร เนื้อสัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก และไข่ ผักสด และผลไม้สดต่าง ๆ

รวมทั้งสมุนไพรและเครื่องเทศ อาหารแห้ง อาหารกระป๋อง อาหารหมักดอง อาหารสำเร็จรูป และเครื่องปรุงรส

กลุ่ม 2 อาหารสำเร็จ ที่ซื้อจากร้าน ช่องหมายเลข (7) เช่น ข้าวผัด ก๋วยเตี๋ยว กับข้าวถุง ขนมหวาน ไอศกรีม

- กลุ่ม 3 น้ำดื่ม/น้ำอัดลม ช่องหมายเลข (8) เช่น น้ำดื่มสะอาด น้ำอัดลม ชา กาแฟ นมทุกชนิด โอวัลติน ไมโล น้ำผลไม้
- กลุ่ม 4 ขนมขบเคี้ยว ช่องหมายเลข (9) เช่น ขนมขบเคี้ยว ขนมกรุบกรอบ ลูกอม
- กลุ่ม 5 ค่าขนมลูกไปโรงเรียนรายวันหรือรายเดือน ช่องหมายเลข (10)
- กลุ่ม 6 เครื่องดื่มชูกำลัง เหล้า เบียร์ ช่องหมายเลข (11)
- กลุ่ม 7 เชื้อเพลิงในการหุงต้ม ช่องหมายเลข (12) เช่น แก๊ส ถ่าน ฟืน

หมวดที่ 3 เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่ม 1 เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ช่องหมายเลข (13) เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องนอน
- กลุ่ม 2 ค่าใช้จ่ายในการเสริมสวย ช่องหมายเลข (14) เช่น ตัดผม ดัดผม ย้อมผม เครื่องสำอาง ครีมบำรุงผิว
- กลุ่ม 3 ชื้อเครื่องประดับ ช่องหมายเลข (15) เช่น ทอง เงิน นาก เพชร พลอย และเครื่องประดับที่มีค่าอื่น ๆ

หมวดที่ 4 ยา-สุขภาพอนามัย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

- กลุ่ม 1 ยารักษาโรค ช่องหมายเลข (16) เช่น ยาแก้ปวด ยารักษาโรคอื่น ๆ ยาหรืออุปกรณ์คุมกำเนิด
- กลุ่ม 2 ค่ารักษาพยาบาล ช่องหมายเลข (17) ทั้งสถานีนอนามัย โรงพยาบาล คลินิก
- กลุ่ม 3 ยาสูบ บุหรี่ หมาก ยานัตถ์ ช่องหมายเลข (18)
- กลุ่ม 4 ค่าเบี้ยประกันชีวิต ช่องหมายเลข (19) ทั้งเบี้ยประกันชีวิต เบี้ยประกันสุขภาพ และเบี้ยประกันภัย

หมวดที่ 5 ที่อยู่อาศัย แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

- กลุ่ม 1 เงินสด เงินดาวน์ เงินผ่อน ชื้อหรือเช่าที่ดิน/สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ และซ่อมแซม ต่อเติมหรือปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ช่องหมายเลข (20)
- กลุ่ม 2 เงินสด เงินดาวน์ เงินผ่อน เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมเครื่องใช้ในบ้าน ช่องหมายเลข (21) เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น วิทยุ คอมพิวเตอร์
- กลุ่ม 3 ชื้อของใช้ประจำวัน ช่องหมายเลข (22) เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก จาน ชาม
- กลุ่ม 4 ค่าสาธารณูปโภค ช่องหมายเลข (23) ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าประปา ค่าโทรศัพท์ทั้งแบบรายเติมและเติมเงิน
- กลุ่ม 5 ค่าภาษีต่าง ๆ ช่องหมายเลข (24) เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ที่ดิน ป้าย ร้านค้า ภาษีโรงเรือน ค่าเก็บขยะ

หมวดที่ 6 ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน สักคม พักผ่อน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 ฝากธนาคาร ซื้อพันธบัตร ฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ ออกเงินกู้ ช่องหมายเลข (25)

กลุ่ม 2 จ่ายดอกเบี้ย ผ่อนใช้เงินกู้ เงินยืม เล่นแชร์ ช่องหมายเลข (26)

กลุ่ม 3 ทำบุญ บริจาค เงินช่วยงาน ค่าใช้จ่ายในการจัดงานต่าง ๆ ช่องหมายเลข (27)

กลุ่ม 4 ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ช่องหมายเลข (28) เช่น ค่าแผ่นซีดี ค่าตั๋วหนัง ฟังเพลง หรือการแสดงอื่น ๆ ชื่อสัตว์เลี้ยง เช่น นก ปลา สุนัข หรือไม้ดอกไม้ประดับ

กลุ่ม 5 ส่งไปช่วยเหลือญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ที่อื่น ช่องหมายเลข (29)

กลุ่ม 6 เสียงโชค ช่องหมายเลข (30) เช่น ชื่อหวย ล็อตเตอรี่ หรือเสียงดวงรูปแบบต่าง ๆ

หมวดที่ 7 ค่าใช้จ่ายในการศึกษา เรียนรู้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 ค่าเทอม ค่าเรียนพิเศษ กิจกรรมพิเศษ ช่องหมายเลข (31)

กลุ่ม 2 ค่าอุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบต่าง ๆ ช่องหมายเลข (32) เช่น เครื่องเขียน สมุด กระเป๋า ชุดนักเรียน ชุดพละ ชุดลูกเสือ เนตรนารี

กลุ่ม 3 ค่าหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ช่องหมายเลข (33)

4) ในช่องที่ 34 จะเป็นช่องสำหรับบันทึกรายจ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในรายจ่ายทั้ง 7 หมวด

5) เขียนจำนวนเงินรายจ่ายทั้งหมด โดยรวมยอดเงินจากช่องที่ (4) ถึง (34) แล้วบันทึกลงในช่องรวมรายจ่าย (35)

รายจ่าย											
ประกอบอาชีพ		อาหาร							เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย		
ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ (4)	ชื่อสินทรัพย์ถาวร (5)	อาหารสด/แห้ง (6)	อาหารสำเร็จที่ซื้อจากร้านค้า (7)	น้ำดื่ม/นม/น้ำอัดลม/กาแฟ (8)	ขนมขบเคี้ยวกรุบกรอบ (9)	ค่าขนมลูกไปโรงเรียน (10)	เครื่องดื่มชูกำลัง/เหล้า/เบียร์ (11)	เชื้อเพลิงหุงต้ม (12)	เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย (13)	ค่าใช้จ่ายเสริมสวย (14)	ซื้อทองเครื่องประดับ (15)

3

รายจ่าย																			
ค่ายา-สุขภาพอนามัย			ที่อยู่อาศัย						ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน สักคม พักผ่อน						ค่าใช้จ่ายในการศึกษา/เรียนรู้			ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (34)	รวมรายจ่าย (35)
ยารักษาโรค (16)	ค่ารักษาพยาบาล (17)	ยาสูบ บุหรี่ (18)	เบี้ยประกันชีวิต (19)	เงินสด/ดาวน์ซื้อหรือเช่าที่ดิน (20)	เงินสด/ผ่อนซื้อเครื่องใช้ในในบ้าน (21)	ของใช้ประจำวัน (22)	ค่าไฟฟ้า/ประปา โทรศัพท์ (23)	ค่าภาษีต่าง ๆ (24)	ฝากธนาคารออกเงินกู้ (25)	จ่ายดอกเบี้ยผ่อนใช้หนี้ (26)	ทำบุญ/บริจาคช่วยเหลือ/จัดงาน (27)	พักผ่อน (28)	ส่งไปให้ญาติที่อยู่อื่น (29)	เสียงโชค (30)	ค่าเทอมเรียนพิเศษ (31)	อุปกรณ์เรียนชุดนักเรียน (32)	หนังสือพิมพ์ นิตยสาร (33)		

3

4

5

การสรุปรายรับ - รายจ่ายในแต่ละเดือน

- 1) ทุกวันสิ้นเดือนให้รวมจำนวนเงินที่ได้รับ และจำนวนเงินที่จ่ายไปในแต่ละเดือนในบรรทัด “รวมรายหมู่” และในบรรทัด “รวมรายหมวด”
- 2) เปรียบเทียบยอดรวมรายรับทั้งหมดกับรายจ่ายทั้งหมดในแต่ละเดือน ก็จะทำให้ทราบว่า มีรายรับมากกว่าหรือน้อยกว่ารายจ่าย
- 3) หากมีเงินคงเหลือของเดือนนั้น ๆ ให้ยกยอดไปเดือนหน้า ซึ่งจะไม่ระบุว่าเป็นรายรับ แต่จะกำหนดให้เป็นเงินยกยอดตามปกติ

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (1)+(2) (3)	รายจ่าย											
		ประกอบ อาชีพ (1)	รายรับ อื่น ๆ (2)		ประกอบอาชีพ		อาหาร						เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย			
					ค่าใช้จ่าย ประกอบ อาชีพ (4)	ซื้อสินทรัพย์ ถาวร (5)	อาหารสด /แห่ง (6)	อาหารสำเร็จ จากร้านค้า (7)	น้ำดื่ม/นม น้ำอัดลม/ กาแฟ (8)	ขนม ขบเคี้ยว (9)	ค่าขนมลูก ไปโรงเรียน (10)	เครื่องดื่ม ชูกำลัง เหล้า/เบียร์ (11)	เชื้อเพลิง หุงต้ม (12)	เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย (13)	ค่าใช้จ่าย เสริมสวย (14)	ซื้อทอง เครื่องประดับ (15)
	ยอดยกมา															
1 ก.ค. 54	ขายปลานิล	1500		1500												
	ซื้ออาหารปลานิล				1000											
	ซื้อข้าวสาร						200									
	ซื้อกาแฟซอง							100								
	ซื้อหนังสือ															
2 ก.ค. 54	ซื้อปุ๋ยคอก				200											
4 ก.ค. 54	ขายกล้วย	300														
	ซื้อแก๊ส 1 ถัง											280				
5 ก.ค. 54	ขายตะไคร้	100														
8 ก.ค. 54	ซื้อน้ำตาลทราย						35									
10 ก.ค. 54	ซื้อกระทิงแดง											20				
	ได้เงินปันผลสหกรณ์		2500													
	ช่วยงานศพ															
	ซื้อสบู่น้ำยาสีฟัน ยาสระผม															
15 ก.ค. 54	ซ่อมเครื่องสูบน้ำ				500											
16 ก.ค. 54	ซื้อน้ำมันเติมเครื่องสูบน้ำ				300											
	ขายฝรั่ง	200														
22 ก.ค. 54	บริจาคช่วยน้ำท่วม															
	ซื้อซีดีเพลง															
30 ก.ค. 54	รับค่าแรงตัดหญ้า	300														
	รวมรายหมู่	2400	2500		2000		235		100			20	280			
	รวมเดือนพฤษภาคม (แยกตามหมวด)	4900			2000		235		100			20	280			

ตัวอย่างการลงบันทึกบัญชีครัวเรือน

เงินคงเหลือ ยกมาจากเดือนก่อน .....-..... บาท *บวก*รวมกับรายรับ .....4900..... บาท
รายรับ สูง (ต่ำ) กว่า รายจ่าย เท่ากับ .....1415..... บาท (รวมรายรับ หักด้วย รวมรายจ่าย)

รายจ่าย																			รวม รายจ่าย (รวม4ถึง34) (35)
ค่ายา-สุขภาพอนามัย				ที่อยู่อาศัย					ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน สังกศ พักผ่อน						ค่าใช้จ่ายในการศึกษา/เรียนรู้			ค่าใช้จ่าย อื่น ๆ (34)	
ยา รักษาโรค (13)	ค่ารักษา พยาบาล (17)	ยาสูบ บุหรื (18)	เบี้ย ประกันชีวิต (19)	เงินสด/คาวน ซื้อหรือเช่า ที่ดิน (20)	เงินสด/ผ่อน ซื้อ เครื่องใช้ ในบ้าน (21)	ของใช้ ประจำวัน (22)	ค่าไฟฟ้า/ ประปา โทรศัพท์ (23)	ค่าภาษี ต่าง ๆ (24)	ฝากธนาคาร ออกเงินกู้ (25)	จ่ายดอกเบี้ย ผ่อนใช้หนี้ (26)	ทำบุญ/บริจาค ช่วยเหลือ/จัด งาน (27)	ใช้จ่ายเพื่อ การพักผ่อน (28)	ส่งไปให้ญาติ ที่อยู่อื่น (29)	เสี่ยงโชค (30)	ค่าเทอม /เรียนพิเศษ (31)	อุปกรณ์เรียน /ชุดนักเรียน (32)	หนังสือพิมพ์ /นิตยสาร (33)		
																			1000
																			200
																			100
																	100		100
																			200
																			280
																			35
																			20
											300								300
						150													150
																			500
																			300
											200								200
												100							100
						150					500	100					100		3485
				150					600						100				3485

ตัวอย่างการลงบันทึกบัญชีครัวเรือน

หักรวมรายจ่าย .....3485..... บาท เงินคงเหลือยกไปเดือนหน้า .....1415..... บาท